



Miljø- og Fødevarerministeriet
Naturstyrelsen

Natura 2000-plan 2016-2021

Mols Bjerge med kystvande
Natura 2000-område nr. 227
Habitatområde H186

Kolofon

Titel:

Natura 2000-plan 2015-2021
Mols Bjerge med kystvande
Natura 2000-område nr. 227
Habitatområde 186

Emneord:

Habitatdirektivet, Miljømålsloven,
Natura 2000-plan.

Udgiver:

Miljø- og Fødevareministeriet, Naturstyrelsen

Ansvarlig institution:

Naturstyrelsen
Haraldsgade 53
2100 København Ø
www.naturstyrelsen.dk

Copyright:

Naturstyrelsen, Miljø- og Fødevareministeriet

Sprog:

Dansk

År: 2016

ISBN nr.: 978-87-7091-921-0

Dato: April 2016

Forsidefoto:

Mols Bjerge indeholder en væsentlig andel af Danmarks samlede areal af naturtypen surt overdrev. Fotograf: Henriette Bjerregaard.

Resume:

Natura 2000-plan for Mols Bjerge med kystvande (nr. 227). Natura 2000-planen skal sikre naturtilstanden for områdets udpegede arter og naturtyper og bidrage til opnåelse af gunstig bevaringsstatus. Områdets udpegede naturtyper og arter beskrives. Der er foretaget tilstandsvurdering af levesteder og naturtyper, og der fastlægges målsætninger og indsatser for naturtyperne og arterne.

Må citeres med kildeangivelse

Indhold

1. Natura 2000-planlægning	5
1.1 Natura 2000-planen er bindende for myndighederne.....	6
1.2 Naturtilstand og gunstig bevaringsstatus	7
2. Områdebeskrivelse.....	8
2.1 Områdets udpegningsgrundlag.....	9
2.2 Tilstanden for områdets udpegede natur	10
2.2.1 Terrestriske naturtypers arealfordeling og tilstand.....	10
2.2.2 Sønaturtypers tilstand	12
2.2.3 Artslevesteders tilstand	13
3. Målsætninger	14
3.1 Overordnet målsætning for Natura 2000-området	14
3.2 Konkrete målsætninger for naturtyper og arter	15
3.3 Modstridende naturinteresser.....	15
4. Indsatsprogram.....	17



*Miljø- og Fødevareminister
Esben Lunde Larsen*

En målrettet indsats for dansk natur

De 252 Natura 2000-områder indeholder nogle af Danmarks største og mest værdifulde naturområder. De ligger fordelt i hele landet fra nord til syd og øst til vest og repræsenterer en stor del af den danske biodiversitet. Hvert område har en plan, og nu offentliggøres Natura 2000-planerne for 2016-21.

Natura 2000-planlægningen blev iværksat af VK-regeringen i 2004 med nationale mål for gennemførelse af EU's naturdirektiver og tilskud til de lodsejere, der vil være med.

I planperioden 2016-21 vil der i halvdelen af Natura 2000-områderne være nye og mere grundlæggende indsatser for at sikre noget af Danmarks bedste natur. I de øvrige områder skal den indsats, der allerede er planlagt færdiggøres og vedligeholdes. Der er med de nye planer i særdeleshed fokus på de frivillige plejegræsordninger og en forbedring af tilskudssatserne hertil.

Fokus for indsatsen i perioden 2016-21 er:

- At færdiggøre og konsolidere indsatsen fra den første generation planer.
- At fortsætte arbejdet med at sikre naturpleje på de arealer, hvor det er nødvendigt for at sikre og forbedre naturtilstanden.
- At der i et mindre antal områder startes en indsats for at forbedre naturen gennem sammenkædning af eksisterende og særlig sårbar natur.
- At sikre en indsats mod invasive arter og målrettet forbedre levesteder for bl.a. truede ynglefugle.

Frivillighed er hjørnesteinen i gennemførelse af planerne for at fastholde den positive lodsejertilgang til sikring af naturen. Lodsejere og kommuner har allerede vist, at de gerne vil være med og har i stort omfang gennemført en målrettet naturindsats.

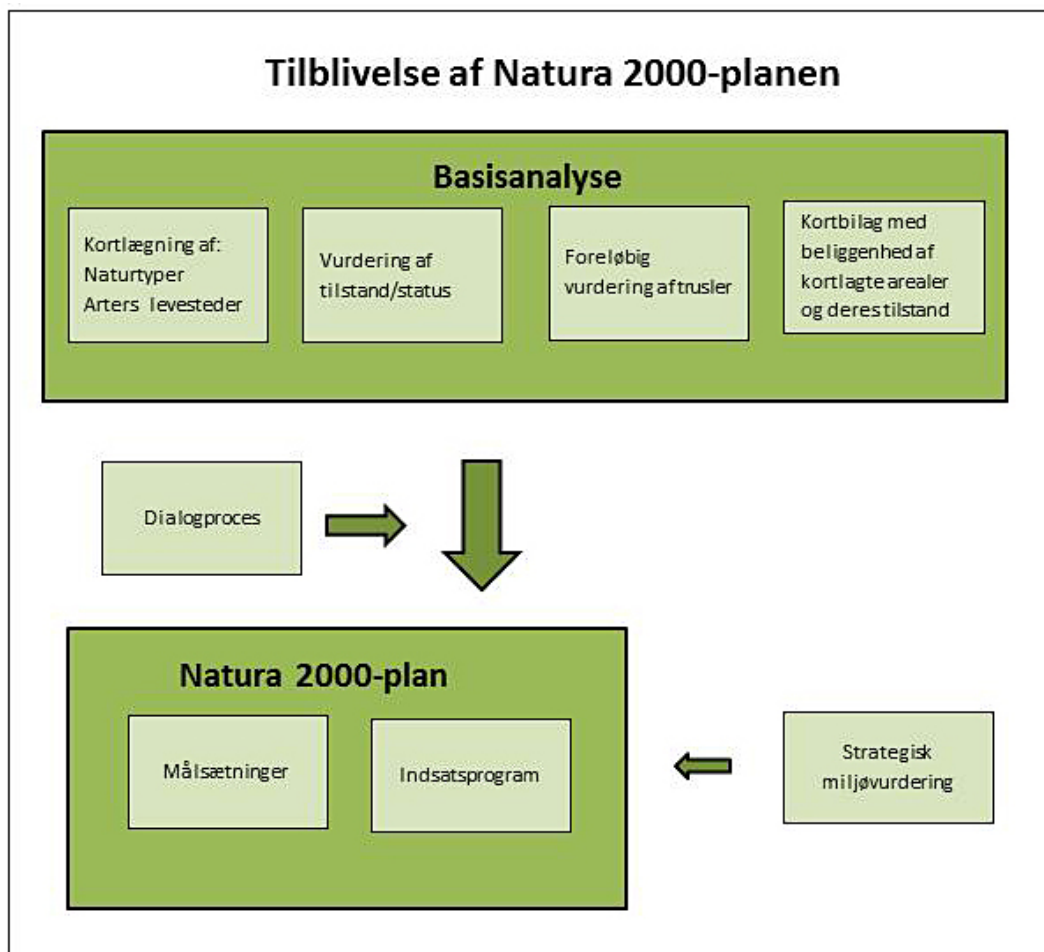
Jeg takker for de mange synspunkter og forslag, som lodsejere, kommuner og foreninger har bidraget med undervejs i den lange planproces. Der er også rejst spørgsmål, som ikke direkte vedrører planlægningen; men som er centrale for den danske gennemførelse af EU-forpligtigelser. Det gælder f.eks. spørgsmål om regulering af husdyrbrug, afgrænsning af Natura 2000-områder og om bestemmelsen af de enkelte naturtyper. Spørgsmål som Miljø- og Fødevareministeriet belyser og håndterer i anden sammenhæng.

Jeg ser frem til, at alle parter fortsat gør en indsats for at sikre vores natur og bidrager til den fortsatte diskussion af mål og midler i naturforvaltningen.

1. Natura 2000-planlægning

EU's Natura 2000-direktiver (fuglebeskyttelsesdirektivet- og habitatdirektivet) forpligter Danmark til at gøre den nødvendige indsats for at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus for en række naturtyper og arter, som på europæisk plan er sjældne, truede eller karakteristiske. Det sker ved at imødegå væsentlige negative påvirkninger og ved at opnå og sikre en god eller gunstig naturtilstand bl.a. gennem hensigtsmæssig forvaltning af de udpegede Natura 2000-områder. Med en målrettet forvaltningsindsats i områderne bidrager Danmark til at sikre den europæiske natur og dens biologiske mangfoldighed.

Med henblik på at fastsætte de langsigtede mål og prioritere den nødvendige indsats udarbejder Naturstyrelsen efter bestemmelserne i miljømålsloven og skovloven en Natura 2000-plan, der dækker hvert af de 252 udpegede beskyttelsesområder. Natura 2000-planen revideres hvert 6. år, dog gælder planlægningen for de skovbevoksede, fredskovpligtige arealer (skovloven) for 12 år. De langsigtede mål gælder for flere planperioder, mens retningslinjerne for indsats revideres i hver planperiode.



Processen i tilblivelsen af en Natura 2000-plan.

Den foreliggende plan afløser i 2016 den gældende Natura 2000-plan 2010-15 efter miljømålsloven, idet indsatsprogrammet for planperioden 2010-15 forudsættes gennemført indenfor den gældende planperiode (jvf. denne plans indsatsprogram, afsnit 4), mens de dele af planerne, som er udarbejdet efter skovloven gælder fra 2010-21. Denne plan er således 2. generation af Natura 2000-plan for arealer, der ikke er omfattet af skovloven.

På grundlag af erfaringerne med de første Natura 2000-planer reviderede folketinget i 2013 miljømålsloven med henblik på at sikre en bedre dialog og inddragelse i Natura 2000-planlægningen og i gennemførelsen af planerne. Desuden er der indgået aftale mellem regeringen og Kommunernes Landsforening om, at 2. plangeneration i højere grad skal tage afsæt i mål- og rammestyrt af kommunernes gennemførelse af planerne. I denne plan kommer det til udtryk i rammerne for planperiodens indsats.

Natura 2000-planen gælder for de arter og naturtyper, der har begrundet udpegningen af det enkelte beskyttelsesområde; men bidrager også til at sikre andre arter og naturtyper, som forekommer i områderne. Natura 2000-planen har fokus på arealrelaterede indsats og rummer ikke indsatskrav vedrørende vandkvalitet, som sikres gennem vandplanlægningen, ligesom der heller ikke stilles konkrete krav til reduktion af kvælstofdeposition, som ligeledes reguleres ad anden vej, ikke mindst gennem husdyrgodkendelsesloven.

1.1 Natura 2000-planen er bindende for myndighederne

Natura 2000-planen er bindende, således at alle myndigheder i deres arealdrift, naturforvaltning eller ved udøvelse af deres beføjelser i henhold til lovgivningen i øvrigt skal lægge Natura 2000-planen til grund. Denne plan vedtages i 2016 og erstatter Natura 2000-plan 2010-15, hvorefter kommunerne udarbejder bindende handleplaner med fokus på opgavefordelingen mellem myndigheder og tidsfølgen for gennemførelsen af indsatsen. Offentlige lodsejere er bundet af planens langsigtede målsætninger og kan vælge at gennemføre disse direkte i egne drifts- og plejeplaner. På områder som f.eks. fiskeriloven og vildtforvaltningsloven, hvor staten er myndighed, følges op med nationale strategier.

Natura 2000-planen tilsidesætter ikke øvrig lovgivning, og den indsats, som iværksættes for at sikre planens gennemførelse, skal have de fornødne tilladelser, dispensationer m.v., evt. på grundlag af konsekvensvurderinger. I det omfang, indsatsen entydigt kan defineres som nødvendig for lokalitetens forvaltning, er en konsekvensvurdering efter habitatdirektivet ikke påkrævet, men der kan være andre hensyn efter lovgivningen, der spiller ind. Der er ikke gennemført vurdering i henhold til habitatdirektivets artikel 6.3 af de enkelte planer, idet planer, som direkte er forbundet med eller nødvendige for Natura 2000-områdets forvaltning, heller ikke er omfattet af kravet om screening og evt. konsekvensvurdering. Desuden er der ikke i planen taget stilling til forvaltningsindsatsens lokalisering eller valgte forvaltningsmetoder.

Der er i Natura 2000-planen taget stilling til afvejning mellem modsatrettede naturinteresser i de tilfælde, hvor sådanne allerede på nuværende tidspunkt i planlægningen kan forudses, og hvor en sådan afvejning er forbundet med eller nødvendig for forvaltningen af området. Eventuelle konkrete konsekvenser af denne afvejning vil blive afklaret i forbindelse med gennemførelsen af planen og valg af virkemidler.

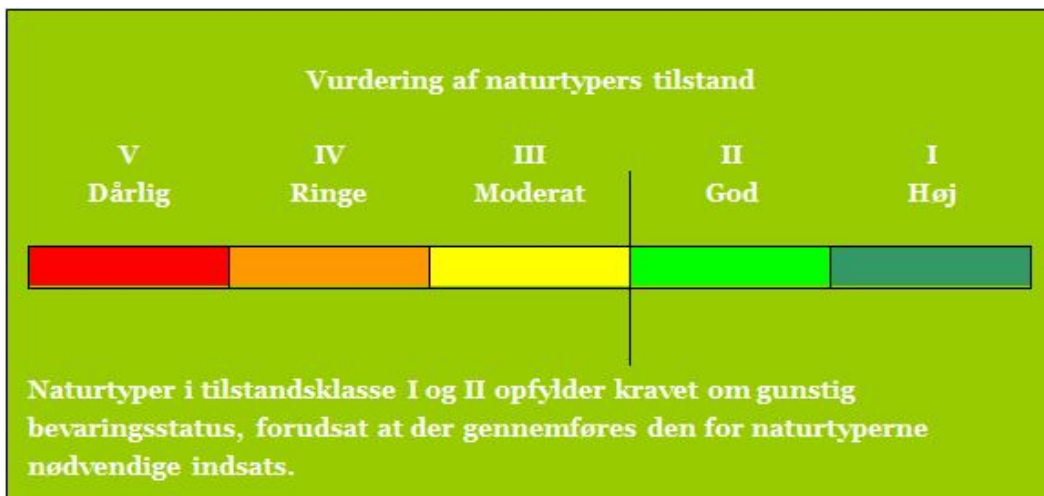
Natura 2000-planens målsætninger er bindende og skal anvendes ved konsekvensvurdering i forbindelse med myndighedsudøvelse, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 408 af 1. maj 2007 (med senere ændringer) om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter og tilsvarende regler om konsekvensvurdering i andre ministeriers lovgivning.

Indsatsprogrammets retningslinjer er ligeledes bindende og danner sammen med målsætningerne for naturen i området grundlag for handleplan, samt eventuel anden prioritering af forvaltningsindsats i området. Retningslinjer for skovbevoksede, fredskovpligtige arealer, der er gældende til og med 2021, er indskrevet i Natura 2000-plan 2009-15 for området.

1.2 Naturtilstand og gunstig bevaringsstatus

Danmark har en forpligtelse til at sikre eller genoprette gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, der begrundes udpegningen af de enkelte Natura 2000-områder. Bevaringsstatus er en vurdering af, hvordan naturtypens eller artens tilstand vil være i fremtiden, såfremt der ikke sker ændringer i udnyttelsen, de negative påvirkninger eller forvaltningen i forhold til i dag, og der er således tale om en slags prognose for naturtypernes og arternes udviklingsretning.

Til brug for Natura 2000-planlægningen er der for en række naturtyper og nogle arter udviklet et naturtilstandssystem, der på baggrund af artsammensætning og umiddelbart synlige, forvaltningsbare strukturparametre som f.eks. tilgroning, udtørring og forstyrrelser angiver den aktuelle tilstand for naturtypen eller artens levested, jf. Miljøministeriets bekendtgørelse nr. 815 af 27. juni 2007 med senere revisioner om klassificering og fastsættelse af mål for naturtilstanden i internationale naturbeskyttelsesområder. Tilstanden opgøres på en skala fra I-V, hvor naturtyper eller levesteder i tilstandsklasse I og II med en vedvarende nødvendig drift har gunstig bevaringsstatus, mens der for naturtyper eller arters levesteder i tilstandsklasse III-V typisk skal gennemføres en større indledende forvaltningsindsats, før en vedvarende drift vil være tilstrækkeligt til at sikre arealet på sigt.



Tilstandsklasser for naturtyper.

De enkelte parametre i tilstandssystemet gennemgås i basisanalyserne, og det kan heraf ses, hvilke tiltag der kan iværksættes for at sikre eller genoprette naturtyperne eller arternes levesteder.

2. Områdebeskrivelse

Natura 2000-området består af et habitatområde. Mål og indsats for udpegningsgrundlaget for habitatområdet gælder kun for arealer inden for den pågældende udpegning.

Dette Natura 2000-område er specielt udpeget på grundlag af en væsentlig tilstedeværelse af følgende naturtyper: surt overdrev (6230), tørt kalksandsoverdrev (6120) tør hede (4030) og enekrat (5130) samt skovnaturtyperne: stilk-egekrat (9190) og bøg på muld (9130). Natura 2000-planens målsætninger og indsatsprogram er væsentlige elementer i beskyttelsen af disse og af en generel sikring og forbedring af området naturværdier.



Mols Bjerge rummer udstrakte arealer med surt overdrev - her med stenstrøninger, der vidner om meget lang kontinuitet uden dyrkning. Her er et højt antal sjældne og truede arter af bl.a. vokshatte og dagsommerfugle. Foto: Lasse Werling

Natura 2000-området har et areal på 2915 ha, hvoraf 368 ha udgøres af hav. Den statsejede del udgør i alt 843 ha. Det afgrænses som vist i basisanalysen og på Naturstyrelsens hjemmeside. På Naturstyrelsens hjemmeside www.naturstyrelsen.dk samt i figuren neden for er der angivet hvilke naturtyper og arter, der udgør udpegningsgrundlaget for dette område.

Området består af det meget kuperede bakkelandskab Mols Bjerge, østkysten med marint forland og stejle kystkrænter samt den kystnære del af Ebeltoft Vig. Bakkerne i Mols Bjerge indeholder i dag overvejende lysåbent, tørt græsland, hvoraf en del er gendannet inden for de senere år som følge af rydning af nåletræsplantager. Der findes fortsat nåletræsplantager i bakkerne, som desuden rummer ene- og egekrat, bøgeskov samt moser og søer i lavninger og dale. Neden for bakkerne

findes kær og væld, især mod øst findes der større kærømråder, bl.a. ved den største sø, Bogens Sø. Bakkelandskabet er omgivet af agerland med dyrkede marker samt små sommerhusområder og bysamfund.

I kraft af sin størrelse, sit alsidige naturindhold og sine storslåede landskabsforhold har Mols Bjerge stor rekreativ værdi, og blev derfor i januar 2008 udvalgt som kernen i en af Danmarks første nationalparker.

Natura 2000-området ligger i Syddjurs Kommune og indenfor vandområdedistrikt Jylland og Fyn.

De væsentligste naturforvaltningsmæssige opgaver i området knytter sig til fortsat sikring af sammenhængende drift, rydning af vedplanter og bekæmpelse af invasive arter på de lysåbne naturarealer samt sikring af øget sammenhæng mellem overdrevarsarealerne.

En mere detaljeret områdebeskrivelse findes i basisanalysen.

2.1 Områdets udpegningsgrundlag

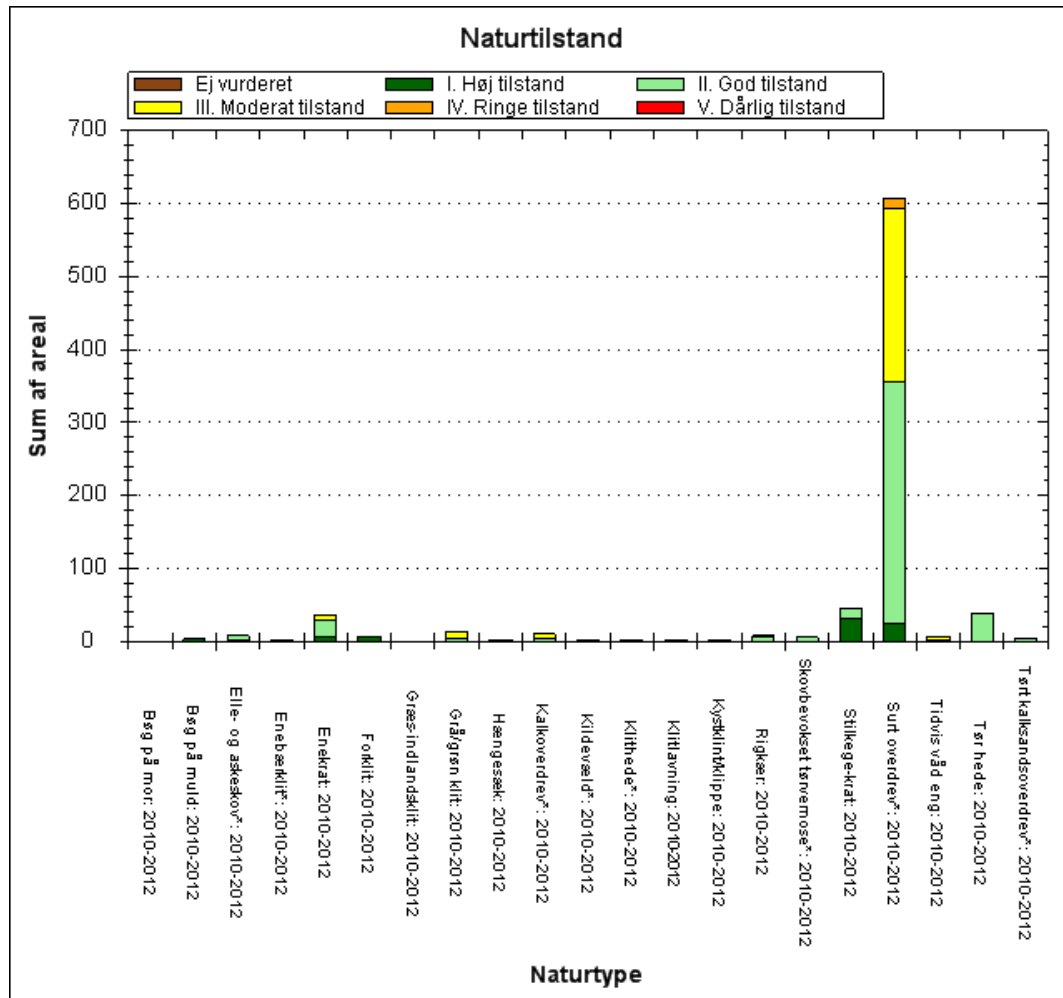
Udpegningsgrundlag for Habitatområde nr. 186		
Naturtyper:	Sandbanke (1110)	Bugt (1160)
	Rev (1170)	Kystklint/klippe (1230)
	Forklit (2110)	Grå/grøn klit (2130)
	Klithede* (2140)	Klitlavning (2190)
	Enebærklit* (2250)	Græs-indlandsklit (2330)
	Kransnålalge-sø (3140)	Næringsrig sø (3150)
	Brunvandet sø (3160)	Vandløb (3260)
	Tør hede (4030)	Enekrat (5130)
	Tørt kalksandsoverdrev* (6120)	Kalkoverdrev* (6210)
	Surt overdrev* (6230)	Tidvis våd eng (6410)
	Hængesæk (7140)	Kildevæld* (7220)
	Rigkær (7230)	Bøg på mor (9110)
	Bøg på muld (9130)	Ege-blandskov (9160)
	Stilkege-krat (9190)	Skovbevokset tørvemose* (91D0)
	Elle- og askeskov* (91E0)	
Arter:	Skæv vindelsnegl (1014)	Sumpvindelsnegl (1016)
	Stor vandsalamander (1166)	

Naturtyper og arter, der udgør det gældende udpegningsgrundlag for Natura 2000-området. Tal i parentes henviser til de talkoder, som benyttes for naturtyper og arter fra habitatdirektivets bilag 1 og 2. * angiver at der er tale om en prioriteret naturtype. Udpegningsgrundlag for habitatområder er blevet revideret som beskrevet i basisanalysen.

2.2 Tilstanden for områdets udpegede natur

Neden for er vist den vurderede tilstand for de af områdets naturtyper og levesteder for arter, hvor der er udviklet et tilstandsvurderingssystem. Se basianalysen for beskrivelse af metoder og en mere detaljeret omtale af naturens tilstand i området.

2.2.1 Terrestriske naturtyper arealfordeling og tilstand



De kortlagte naturtyper areal fordelt på tilstandsklasser ved kortlægningen i 2010-12. Pga. pladshensyn har det ikke været muligt at vise data mere detaljeret end det er tilfældet i planens figurer. En mere detaljeret præsentation af data findes i basianalysen for området eller i [MiljøGis](#). Her vises data for Natura 2000-basianalyserne, revideret december 2014. Dette er de data, der ligger til grund for forslag til Natura 2000-planer 2016-21, der er sendt i høring 19. december 2014 til 10. april 2015. Det er muligt at downloade alle data, der vises i [MiljøGis](#), således at man kan arbejde med dem i egne IT-systemer.

For arealet med surt overdrev (6230) ses det, at naturtilstanden er god-høj på ca. 350 ha (60 %), men den er moderat-ringe på de resterende 250 ha (40 %). Årsagen er primært, at mange ny-kortlagte forekomster er opstået efter plantagerydning eller rydning af massiv tilgroning er i moderat tilstand, hvilket er forventeligt for forekomster med så lav kontinuitet. Flere af disse forekomster opnår dog et overraskende højt artsindeks, fordi de karakteristiske arter for surt overdrev også før rydningen har været til stede langs skovveje og i smålysninger i de tidligere plantager. Det gælder generelt, at artsindekset afspejler et areals potentiale og ikke den gennemsnitlige artsrigdom på de kortlagte arealer.

For kalkoverdrev (6210) er indholdet af karakteristiske arter generelt højt og artsklassen er god, men på grund af, at ekstensiv drift med græsning mange steder er opgivet eller utilstrækkelig, er strukturklassen moderat-ringe på størstedelen af arealet. Derfor er naturtilstanden på væsentlige

dele af arealerne moderat. Naturtilstanden for tørt kalksandsoverdrev (6120) er god, og dette er gældende for både strukturklasse og artsindeks.

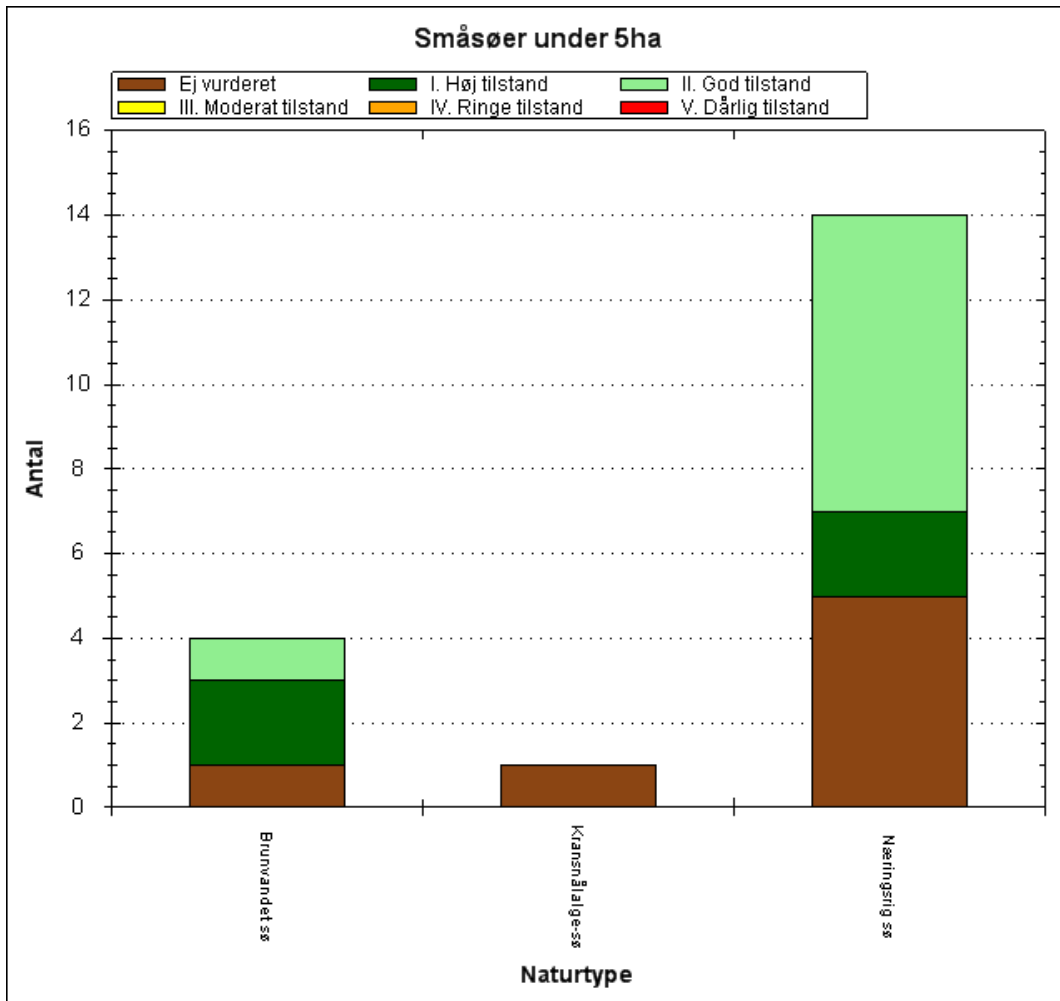
Det ses af figuren, at ca. 1/3 af arealet med grå/grøn klit (2130) er i god naturtilstand, mens 2/3 er i moderat tilstand. Også klithede (2140) og klitlavning (2190) er i moderat naturtilstand, årsagen er primært tilgroning med den invasive art rynket rose. Arealer med enebærklit (2250) og forklit (2110) er i henholdsvis god og høj tilstand.

Stort set hele arealet af tør hede (4030) er i god naturtilstand med både et godt artsindeks og godt-højt strukturindeks. Arealet med enekrat (5130) er overvejende i gunstig tilstand, og en del af arealet er i høj tilstand både med hensyn til arts- og strukturindeks. En mindre del af arealet er i moderat tilstand, idet både arts- og strukturindeks er lavt. 2/3 af arealet med hængesæk (7140) er i god tilstand, mens 1/3 er i moderat tilstand. Da strukturklassen er god-høj på hele arealet, er det en moderat-ringe artsklasse, der trækker den samlede naturtilstand ned.

Der ses at være stor forskel på kvaliteten af ny-kortlagt tidvis våd eng (6410), idet den overvejende er moderat, mens ca. 1/4 er i god-høj naturtilstand. Det er især et begrænset indhold af karakteristiske arter der er årsagen til den lave vurdering. For kildevæld (7220) ses at halvdelen af arealet er i god-høj tilstand, mens den resterende del er i moderat tilstand, hvilket skyldes et moderat-ringe artsindeks. Fravær af karakteristiske arter kan være forårsaget af næringsbelastet grundvand. 2/3 af arealet med rigkær (7230) ses at være i god tilstand, mens den resterende del er i moderat-ringe tilstand på grund af at både struktur- og artsindeks er lavt.

Det ses at hele arealet med skovnaturtyper på ikke-fredskovspligtige arealer er i god-høj skovtilstand.

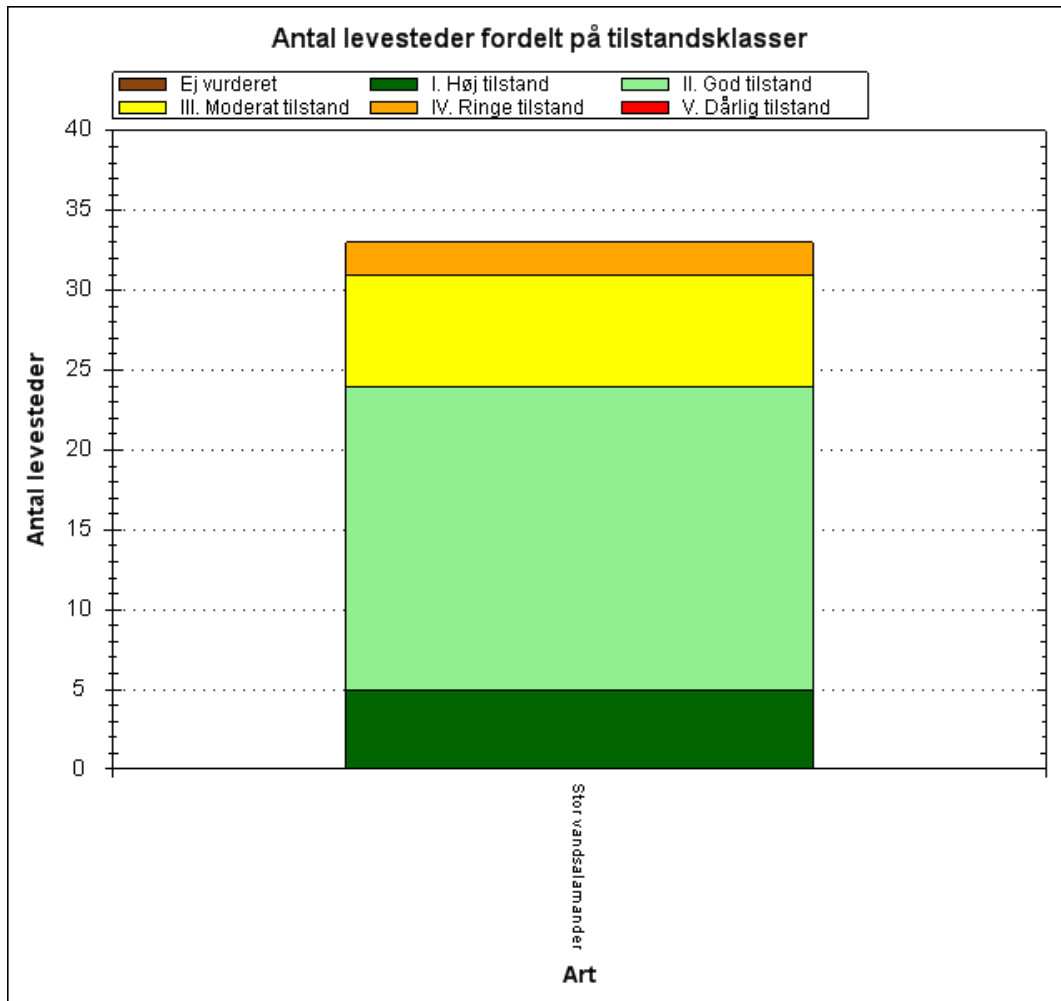
2.2.2 Sønaturtypers tilstand



Antal og tilstand af de kortlagte små søer i området.

Det ses, at alle tilstandsvurderede søer er i gunstig naturtilstand, heraf er 2 næringsrige søer (3150) i høj og 7 i god naturtilstand men 2 brunvandede søer (3160) er i høj og 1 i god naturtilstand. De vandhuller, der ikke er tilstandsvurderet - heraf én kransalgalgesø (3140) - er kun kortlagt i forbindelse med levestedskortlægning for stor vandsalamander.

2.2.3 Artslevsteders tilstand



Tilstandsvurdering af områdets kortlagte levesteder.

Af de 33 kortlagte og tilstandsvurderede mulige levesteder for stor vandsalamander var ca. 2/3 i enten god eller høj tilstand. Det vurderes på denne baggrund, at der er gode forudsætninger for tilstedeværelse af arten i området. De enkelte lesteders tilstand kan ses præsenteret på kort via Naturstyrelsens [MiljøGis](#).

3. Målsætninger

Den **overordnede målsætning** for området angiver det overordnede sigte for, hvordan området skal udvikle sig for såvel at sikre det konkrete områdes integritet som for at bidrage til opnåelse af gunstig bevaringsstatus for naturtyper og arter. Der er i den overordnede målsætning taget højde for områdets naturmæssige potentiale, og for om det rummer forekomster, der er af stor vigtighed nationalt og/eller biogeografisk. En betydning, der er vurderet ud fra:

- Stort areal, levested eller bestand
- Få nationale/biogeografiske forekomster
- Truede naturtyper/arter
- Særligt danske ansvarsnaturtyper/arter.

De **konkrete målsætninger** fastlægger de langsigtede mål for udvikling i areal og tilstand for de enkelte naturtyper og arters levesteder. De konkrete mål tager udgangspunkt i den tilstand, som er vurderet for naturtyper og arters levesteder efter tilstandsvurderingssystemet. Hvor der ikke er udviklet et sådant system skal gunstig bevaringsstatus sikres eller genoprettes på baggrund af den bedste faglige viden.

Målsætningerne rækker udover den enkelte planperiode og beskriver en tilstand, der tager hensyn til potentialet i de lokale naturforhold, og afspejler desuden en afvejning af eventuelt modstridende naturinteresser.

Myndighederne tager i deres administration af lovgivningen og deres forvaltning udgangspunkt i målsætningen for Natura 2000-område og sikrer dermed en grundlæggende beskyttelse af udpegningsgrundlaget.

Målsætningen for området er således grundlaget for vurderingen af planer og projekter, som skal foretages i henhold til de regler, der gennemfører habitatdirektivets artikel 6, stk. 3, bl.a. efter habitatbekendtgørelsen og naturbeskyttelseslovens § 19 b og skovlovens § 17, der skal sikre, at udpegningsgrundlaget i området ikke skades, herunder især at arealet af naturtyper og levesteder for arter er stabilt eller i udbredelse, at naturtypernes strukturer og funktioner fortsat er til stede, og at bestande af arterne viser, at arten på lang sigt vil kunne opretholde sig selv som en levedygtig bestanddel af dens naturlige levesteder.

3.1 Overordnet målsætning for Natura 2000-området

Det overordnede mål for området er:

Sikring og genskabelse af meget store sammenhængende arealer i det kuperede landskab i Mols Bjerge med de nationalt vigtige forekomster af surt overdrev og stilkekrat i dynamisk mosaik med tør hede og enekrat. En væsentlig andel af arealet med surt overdrev er i høj naturtilstand, mens resten som minimum er i god naturtilstand.

Natura 2000-områdets forekomster af øvrige truede naturtyper prioriteres ligeledes højt, det gælder i særlig grad den nationalt vigtige forekomst af tørt kalksandsoverdrev, men også kalkoverdrev og rigkær samt enekrat, surt overdrev og stilkege-krat.

Områdets økologiske integritet sikres i form af en for naturtyperne hensigtsmæssig drift/pleje og hydrologi, en lav næringsstofbelastning og gode sprednings- og etableringsmuligheder for arterne.

Baggrund for den overordnede målsætning:

I dette Natura 2000-område er det et særligt nationalt ansvar at sikre de væsentlige forekomster af naturtyperne enekrat (5130), surt overdrev (6230), tørt kalksandsoverdrev (6120) samt skovnaturtypen stilkege-krat (9190), da området indeholder over 5 % af det samlede areal af disse naturtyper inden for Natura 2000-områderne i den kontinentale biogeografiske region. For surt overdrev er andelen over 15 %.

3.2 Konkrete målsætninger for naturtyper og arter

Naturtyper og arter skal på sigt opnå en gunstig bevaringsstatus.

- For naturtyper og for arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse I eller II er målsætningen, at udviklingen i deres areal og tilstand er stabil eller i fremgang.
- For naturtyper og arters levesteder, der er vurderet til natur/skovtilstandsklasse III-V er målsætningen, at udviklingen i deres natur/skovtilstand er i fremgang, således at der på sigt opnås natur/skovtilstand I-II og gunstig bevaringsstatus, såfremt de naturgivne forhold giver mulighed for det.
- Det samlede areal af naturtypen/levestedet skal være stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det.

For naturtyper og arter uden tilstandsvurderingssystem er målsætningen gunstig bevaringsstatus. Det betyder, at tilstanden og det samlede areal af levestederne for arterne stabiliseres eller øges, således at der er grundlag for tilstrækkelige egnede yngle- og fourageringsområder for arterne.

3.3 Modstridende naturinteresser

En målsætning om gunstig bevaringsstatus for en bestemt naturtype kan indebære en nedprioritering af en anden naturtype eller art, og det er nødvendigt at foretage et valg. Flere af de tilstedeværende naturtyper vil ved naturlig succession udvikle sig hen mod andre, beskyttede naturtyper eller mod en naturtilstand, der ikke er omfattet af habitatdirektivet eller af naturbeskyttelsesloven. Naturtyperne kan kun opretholdes på bekostning af andre naturmæssige interesser. Ved hensigtsmæssig ekstensiv drift af naturtyperne vil naturtilstanden normalt kunne fastholdes, eller naturtypernes areal kan opretholdes i en dynamisk mosaik med stor strukturel variation.

I Mols Bjerge er følgende naturtypekonflikter relevante: Stilkege- og enekrat kan ved begrænset eller ingen drift brede sig på klitheder, tørre heder og sure overdrev og reducere disse naturtypers udbredelse. Gamle enekrat kan overvokses og skygges væk af stilkege-krat, som igen kan udvikle sig til en anden skovnaturtype, f.eks. bøg på mor. Vindbeskyttede søer og vandhuller kan ved naturlig tilgroning langsomt udvikle hængesæk i randen og senere helt dækkende den oprindelige vandflade. Både hængesæk og rigkær kan uden drift ved tilgroning udvikle sig til skovbevokset tørvemose. Rigkær og kildevæld kan også udvikle sig til elle- og askeskov.

Generelt skal naturtyperne i Mols Bjerge ikke søges udvidet på bekostning af hinanden, men på bekostning af arealer, der ikke rummer habitatnaturtyper. Ved afvejning af de modstridende naturinteresser skal man bl.a. opprioritere de naturtyper, der er prioriteret af EU: klithede, surt overdrev, kildevæld, skovbevokset tørvemose og elle- og askeskov. Skovbevokset tørvemose kan dog

nedprioriteres i forhold til hængesæk, jf. en udmelding fra EU-kommissionen. I Mols Bjerge skal kildevæld, som i dag er lysåbne, bevares som lysåbne, men ikke søges udvidet på bekostning af ældre veludviklet elle- og askeskov.

Naturpleje med græssende dyr til varetagelse af hensynet til overdrevsnaturen indebærer en tendens til at fremme helt græsdominerede naturforhold. Dette kan indebære en konflikt med opretholdelse af strukturelt varieret natur som hede, enebærkrat og egekrat. Det prioriteres at sikre strukturel variation i de plejekrævende naturtyper. Hvis vandhuller med ynglebestand af stor vandsalamander gror til med hængesæk, prioriteres hængesæksnaturen, og der må foretages en udvidelse af levested for stor vandsalamander andre steder med spredningsmulighed til eksisterende levesteder.

4. Indsatsprogram

Opfyldelsen af habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivernes krav om gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, som direktiverne omfatter, er en opgave, som strækker sig over flere planperioder. Det er derfor nødvendigt at prioritere indsatsen i den enkelte planperiode, således at det sikres, at Danmark efterlever de EU-retlige forpligtelser, og der kan etableres en sammenhæng mellem indsats og tilgængelige virkemidler.

Den nationale prioritering af indsatsen i 2. planperiode sigter på, at den planlagte og igangsatte indsats i 1. planperiode fastholdes og afsluttes, og der tages hånd om særligt truede naturtyper og arter, samt at der påbegyndes en strategisk indsats for langsigtet at sikre den nødvendige pleje af de lysåbne naturarealer.

Indsatsen fra de gældende planer 2010-15 videreføres. Hvis den forudsatte indsats for planperioden 2010-15 ikke er gennemført, når de kommunale handleplaner for 2. planperiode træder i kraft, forudsættes det, at den allerede igangsatte indsats færdiggøres i 2. planperiode, med mindre den udestående indsats vil være i strid med nærværende plan.

Nedenstående retningslinjer for indsatsen er opbygget efter mål- og rammestyringsprincippet, således at den statslige plan fastlægger de krav til indsatsen i planperioden, der er nødvendige for at sikre nationalt besluttede prioriteringer.

Indsats til bedring af vandkvaliteten i overflade- og grundvand gennemføres som led i vandplanlægningen, ligesom reduktion af kvælstofdeposition sker gennem husdyrgodkendelsesloven og generelle tiltag til at mindske luftforureningen, og er således ikke en del af Natura 2000-planens indsatsprogram.

Retningslinjerne er opdelt i generelle retningslinjer, der gælder for alle områder og specifikke retningslinjer for det enkelte Natura 2000-område. Til gennemførelse af planerne stiller staten en række virkemidler til rådighed, ligesom det forudsættes, at kommunerne i mindre omfang bidrager økonomisk.

Områdets fredskovpligtige skovnaturtyper er omfattet af retningslinjer i Natura 2000-planen 2010-15 og videreføres i denne plan.

Generelle retningslinjer

1. Myndighederne tager i deres administration af lovgivningen og deres forvaltning udgangspunkt i målsætningen for det enkelte Natura 2000-område og sikrer dermed en grundlæggende beskyttelse af udpegningsgrundlaget.
2. Der arbejdes for at sikre de lysåbne terrestriske naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje.
3. Der arbejdes for at sikre egnede levesteder for områdets arter.
4. Der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper.
5. Hydrologiprojekter finansieret via landdistriktsprogrammet, igangsatte LIFE-projekter og udvidelse/sikring af levesteder fra Natura 2000-planen 2010-15 afsluttes.

6. For skovnaturtyper skal sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje. I særlige tilfælde kan permanent ophør af drift (urørt skov) være nødvendig for at opfylde direktivforpligtelsen.
7. Indsatser gennemført i 1. planperiode vedligeholdes, f.eks. ved genrydning af arealer, hvor der tidligere har været gennemført en Natura 2000-indsats.

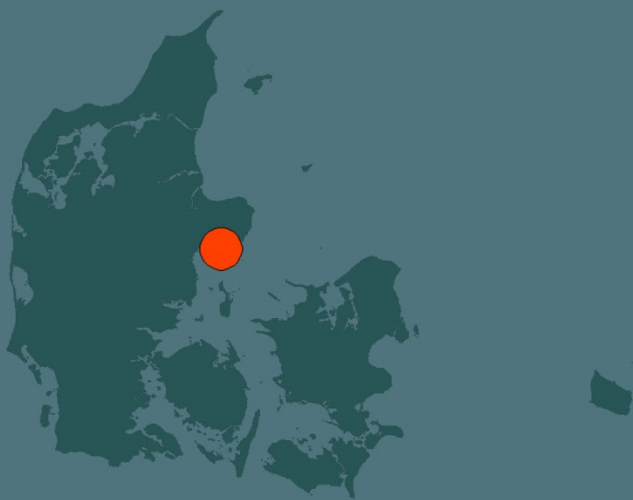
Områdespecifikke retningslinjer

1. Der sikres sammenhæng mellem forekomster af overdrevsnaturtyper for at mindske randpåvirkninger fra omkringliggende landbrugsarealer og for at bidrage til etablering af større driftsenheder.
2. Der gennemføres en grundlæggende indsats på hedearealer med henblik på forbedring af naturtilstanden ved enten efterfølgende pleje eller periodevis rydning/skræling/afbrænding.
3. Der iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på naturtyperne grå/grøn klit (2130) og klitlavning (2190) med fokus på arealer med en forekomst på over 10 %.
4. Kommunen og offentlige lodsejere skal være særlig opmærksomme på naturtyperne enekrat (5130), tørt kalksandsoverdrev (6120), surt overdrev (6230) og stilkegekrat (9190), som alle har en væsentlig forekomst i området (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang.

Det er en fælles opgave for kommuner og offentlige lodsejere at aftale nærmere på hvilke arealer, den konkrete indsats skal foregå.



Velafræsset surt overdrev med djævelsbid og tormentil på Langbjerg. Fotograf: Henriette Bjerregaard



Miljø- og Fødevareministeriet
Naturstyrelsen

Haraldsgade 53
DK 2100 København Ø
Tlf.: (+45) 72 54 30 00
www.nst.dk